

РЕЦЕНЗИЯ

от

доц. д-р инж. Милена Тенчева Кичекова

член на научно жури,

съгласно Заповед на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър”

№ 830 от 21.07.2017 г.

за присъждане на образователна и научна степен “Доктор”

на дисертационен труд на тема:

**„ПРОУЧВАНЕ НА СИСТЕМИ ЗА БЕЗОПАСНОСТ НА ТРУДА В ЯХТЕНИ
ПРИСТАНИЩА”**

разработен от **ЙОМЕР БОЗКУРТ,**

докторант на самостоятелна подготовка в професионално направление

„Архитектура, строителство и геодезия” по докторска програма

„Техника на безопасността на труда и противопожарна техника“ към катедра

„Строителство на сгради и съоръжения” на Архитектурен факултет на
ВСУ”Черноризец Храбър”

НАУЧЕН РЪКОВОДИТЕЛ: проф. д-р инж. Стефан Терзиев

1. Общо описание на представените материали.

Представеният ми за рецензиране дисертационен труд съдържа 191 страници и се състои от увод, 4 глави, 19 фигури, 41 таблици, списък на литературни източници, включващ 270 заглавия на турски и английски език. За рецензиране са ми представени също така три научни публикации /2 от които по темата/ и автореферат върху дисертационния труд.

2. Кратки биографични данни.

Докторантът Йомер Бозкурт е роден на 6 януари 1962 в гр. Чандарлъ, община Дикили, Република Турция. През 1984г. завършва бакалавърска степен в Анадолския университет, специалност „Бизнес мениджмънт”.

3. Актуалност на разработената тема.

Изследването на системите за безопасност на труда в яхтените пристанища е значима и изключително важна, от една страна предвид динамичното развитие на яхтения туризъм в Република Турция, а от друга нарастващия брой на трудовите злополуки и аварийни ситуации през последните десетилетия в тази

сфера.

В настоящото проучване докторанта фокусира своето внимание върху въпроси, свързани с подобряване културата на безопасност на работещите в яхтените пристанища, като особено важен фактор за ограничаване на трудовите злополуки и пожари по време на работа с цел тяхното минимизиране.

Задачите, които си поставя докторанта, за постигане на целта са:

- Определяне видовете злополуки в структурата на яхтените пристанища на Република Турция.

- Анализирание на съответствието на функционалните характеристики на съоръженията в яхтените пристанища с изискванията за безопасни условия на труд.

- Анализирание на експлоатацията, обслужването, контрола и диагностиката на съоръженията в яхтените пристанища за осигуряване на безопасни условия на труд.

- Определяне на характеристиките и факторите на трудовите злополуки и пожари в яхтените пристанища на морската и сухоземната им част.

- Изготвяне в съществуваща статическа система на трудовите злополуки хармонизирани класификации за характеристиките на трудовите злополуки в яхтените пристанища и предложение на модел при регистрирането и анализирането им с цел минимизирането им.

Така формулираните задачи са подходящо дефинирани и последователно изпълнени в отделите части на дисертационния труд.

4. Кратка аналитична характеристика на дисертационния труд.

В уводната част на базата на много статистически материал от Европа и Република Турция докторантът прави задълбочен анализ на състоянието на проблема, като акцентира върху два от основните фактори, влияещи върху безопасните условия на труд, а именно работната сила и добре поддържаните противопожарни системи, намиращи се на яхтените пристанища. Като резултат от направено проучване докторантът прави извода, че неоспорими фактори за предотвратяване на трудовите злополуки и придобиване на положителна култура

на безопасността на труда имат ангажираността на ръководството и вземането на адекватни решения, взаимното доверие и двустранната комуникация, провеждането на регулярни обучения и активното участие на персонала в тях, поддръжката и усъвършенстването на противопожарните системи, както и наличието на гъвкава и отворена система за управление на безопасността.

Анализът на тези данни именно обуславя целта и задачите на работата на докторанта, както и конкретният обект на изследването – 39 действащи яхтени пристанища на територията на Р. Турция, използвани от публичния и частен сектор в сферата на морския туризъм. Определен и свързаният с това предмет на дисертационното изследване. Посочени са ограниченията по изследвания проблем.

При изследванията са използвани методът на системен анализ, методът на моделиране и методът на анкетиране. Избраните методи съответстват на поставената цел и задачи на дисертационния труд.

Въз основа на направения обстоен анализ в **първа глава** е обоснован избора на използвания от докторанта изследователски модел, като са формулирани основните въпроси, третиращи взаимодействието между демографските характеристики на служителите по отношение на степента на възприемане на културата на безопасност и връзките между тях. Като част от изследвания модел са разгледани и подсистеми, като по този начин са включени и още критерии на причините за трудовите злополуки, като са доразработени и разширени.

Формулирани са изследователски работни хипотези за анализиране на проучвания проблем.

Във втора глава „Понятия, свързани с безопасността на труда и системата за управление на безопасността на труда” са разгледани теоретичните основи на понятията „безопасност на труда”, „система за управление на безопасните условия на труд”, концептуалната рамка на системите за безопасност, като са дефинирани основни понятия и фактори на безопасни условия на труд. Особено внимание е отделено на културата на безопасност, като е разгледана нейната

същност, обхват и влиянието ѝ върху безопасността на труда. Акцентирано е върху това, че системата за управление на безопасността и концепцията за управление на работната сила, се променят в зависимост от нивото на културата на безопасност, и се отличават със специфични особености при различните сфери на дейност.

В трета глава са посочени точни определения за яхтените пристанища в Република Турция като цяло, за пристанище, за яхтено пристанище и за марина (малко пристанище за лодки и яhti), направена е квалификация на инфраструктурата и строителството на яхтени пристанища в тях, както и актуалното им състояние и бизнес администрацията им. Разгледани са основни въпроси, отнасящи се за развитието, структурата, управлението и състоянието на яхтената индустрия в Република Турция. Извършен е обстоятелствен анализ на опасностите и свързаните с тях рискове в морските и сухоземни зони на яхтените пристанища в контекста на изследвания проблем. Обърнато е специално внимание на въпроса за възникването на пожари на яхтите при експлоатационни условия.

В четвърта глава основно място заема проведената анкета сред работещите на яхтените пристанища, фокусирана главно върху събиране на данни относно влиянието на културата на безопасност и приложението ѝ на практика. Анкетата е проведена сред работещите в 39 яхтени пристанища в Р. Турция. За обобщение на резултатите от анкетното проучване на достоверност са използвани известни статистически методики. От получените резултати е направена обща статистика относно идентифициране на факторите, водещи до недостатъци и грешки при приложението на системата за безопасност на труда в яхтените пристанища.

5. Приноси на дисертационния труд.

5.1. Приноси с научно-приложен характер

1. Формулирана е базисна постановка за анализ на статистическата система на трудовите злополуки, въз основа на което се идентифицират причините и обстоятелствата за трудовите злополуки, определени са техните

фактори, с оглед подобряване културата на безопасност сред работещите.

2. Направен е обстоятелствен анализ на дейностите при експлоатацията, обслужването, контрола и диагностиката на съоръженията в яхтените пристанища от гледна точка на изискванията за осигуряване на безопасни условия на труд.

3. Изведени са характеристиките и факторите на трудовите злополуки, вследствие на пожари в морските и сухоземните зони на яхтените пристанища в контекста на изследвания проблем.

4. Създадена е методика за анкетиране с цел оценяване влиянието на културата на безопасност и приложението ѝ на практика в яхтените пристанища.

5.2. Приноси с приложен характер.

1. Полезен за практиката е представеният и анализиран изследователски модел, третиращ взаимодействието между демографските характеристики на служителите по отношение на степента на възприемане на културата на безопасност и връзките между тях. Използваният в случая системен подход дава пълна и точна представа от една страна за факторите, обстоятелствата и причините за трудовите злополуки в яхтените пристанища, а от друга е предпоставка за приемане на адекватни мероприятия за намаляването им.

2. Изведени са основните опасности и свързаните с тях рискове за възникването на пожари на яхтите при експлоатационни условия, като са направени препоръки за усъвършенстване на противопожарните системи чрез използването на модерни пожароизвестителни и гасителни системи директно с морска вода.

3. Изводите и получените резултати от анкетните проучвания определят мотивирани изискванията към ангажираността на ръководството за повишаване на културата на безопасност чрез провеждане на допълнителни обучителни курсове и инструктажи на персонала за увеличаване на информираността на работниците и служителите.

6. Оценка за степента на личното участие на докторанта в приносите.

Въз основа на всичко гореизложено, считам, че личното участие на докторанта в разглежданата разработка и приносите е на едно много добро ниво.

7. Публикации по дисертационния труд.

Във връзка с дисертацията са представени 3 публикации, като само две от тях, които са в съавторство са по темата на дисертационния труд. Представени са в две международни научни конференции, организирани от Варненски свободен университет „Черноризец Храбър” и Научно-техническите съюзи по строителство в България.

8. Оценка на състоянието на автореферата.

Представеният ми автореферат е изготвен съгласно изискванията. Необходимо е изведените научно-приложни и приложни приноси на работата да бъдат по-прецизно формулирани, за да отразят в цялост всички основни части на дисертационния труд, както и уменията на докторанта за правилно анализиране и решаване на поставените задачи.

9. Препоръки и забележки по дисертационния труд.

С оглед повишаване достойнствата на дисертационния труд и подобряване работата на докторанта в бъдещата му изследователска дейност, имам следните препоръки:

1. В края на всяка глава да се формулират аргументирани обобщения, изводи, предложения, които да подкрепят изпълнението на поставените задачи и показват позицията на автора по разглеждания проблем.
2. Резултатите от дисертационния труд да се сведат на вниманието на ръководни институции и организации, отговарящи за осигуряването на безопасни условия на труд в яхтените пристанища.
3. Не са представени организационни мероприятия за създаване на безопасни условия на труд, с внимание, насочено към задължения на

работодателя за организиране на обучение и практикуми по използване на лични и колективни средства за защита.

4. Представените приноси за внедряване би следвало да се отнесат към категорията „препоръки“.
5. За по-широко популяризиране на резултатите както от дисертацията, така и от бъдещи изследвания по темата, да се участва в други международни форуми и да се публикува в научни списания с импакт фактор.

Направените забележки и препоръки не намаляват стойността на дисертационния труд. Въз основа на своите професионални знания и умения докторантът задълбочено анализира темата за безопасността на труда при експлоатация на яхтени пристанища, отчитайки различни аспекти на изследвания проблем.

10. Заключение.

Въз основа на изложеното, позовавайки се на ЗВО, ЗРАСРРБ, както и нормативната уредба на ВСУ „Черноризец Храбър” давам положителната си оценка на представения ми дисертационен труд на Йомер Бозкурт, като препоръчвам на почитаемото научно жури да му бъде присъдена образователната и научна степен „ДОКТОР” по професионално направление 5.7 Архитектура, строителство и геодезия, докторска програма „Техника на безопасността на труда и противопожарна техника”.

13.08. 2017 г.

Рецензент:

/доц. д-р инж. Милена Кичекова/